

PARAISTEN HEISALAN BJÖRKUDDENIN RANTA-ASEMAKAAVA ALUEEN LUON- TOTYYPPI- JA KASVILLISUUSSELVITYS 2021

Alueen pohjoisosan rantaviivaa

Sisältö

1. Johdanto.....	3
2. Aineisto ja menetelmät.....	3
3. Tutkimusalue.....	4
3. Tulokset.....	5
3.1 Alueen yleiskuvaus.....	5
3.1.1 Alueen luontotyypit ja kasvillisuus .	5
3.1.2 Erityiskohteet.....	6
4. Yhteenveto.....	8
5. Lähteet ja kirjallisuus.....	9
6. Liitteet	10

Vieraslajeista jättipalsami on levinnyt alueelle

1. Johdanto

A-Insinöörit Civil Oy tilasi kesällä 2021 Suomen Luontotieto Oy:ltä Paraisten Heisalan saarella sijaitsevan ranta-asemakaava alueen luontoarvojen perusselvityksen. Selvitys liittyy hankkeen ympäristösuunnitteluun ja ympäristövaikutuksiin liittyviin perusselvityksiin. Tehtävän yhteyshenkilönä on tilaajan puolella toiminut Johanna Närhi ja Suomen Luontotieto Oy:ssä Jyrki Matikainen.

2. Aineisto ja menetelmät

Tutkimusalueelta (karttaliite 1) selvitettiin Luonnonsuojelulain tarkoittamat suojeltavat luontotyypit (Luonnonsuojelulaki 1996/1096, 29§), Metsälain tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt (1996/1093, 10§) ja Vesilain (Vesilaki 587/2011) suojelemat pienvesikohteet, kuten lähteet ja purot. Selvitys sisälsi myös uhanalaisten luontotyyppien (Kontula ym 2018) inventoinnin. Maastotyöt toteutettiin Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohjeen (Pääkkönen 2000) mukaisesti.

Luontotyyppiselvitys, jonka yhteydessä tehtiin myös kasvillisuusselvitys, tehtiin 1.10.2021. Ajankohdasta johtuen (syksy) pesimälinnustoselvitystä tai muita lajistoselvityksiä ei voinut enää tehdä. Hyvin lauhasta syksystä johtuen alueen kasvillisuudesta sai vielä hyvän kuvan.

Selvityksen maastotöistä vastasi FM, biologi Jyrki Matikainen Suomen Luontotieto Oy:stä. Raportin taittoi Eija Rauhala. Selvityksessä käytetyn karttamateriaalin luovutti tilaaja käyttöömmme. Ennen maastoinventointia selvitettiin onko alueelta olemassa aiemmin julkaistua luontotietoa. Kyseiseltä alueelta ei julkaistua tietoa esim. uhanalaisesta lajistosta ole, mutta Heisalan saaren muista osista on jonkin verran tietoa mm. pesimälinnustosta.

Yleiskuva Björkuddenin alueelta

3. Tutkimusalue

Tutkimusalue sijaitsee Paraisten kaupungin eteläpuolella Heisalan saarella. Saaren itäosaan sijoittuvan tutkimusalueen pinta-ala on noin 16 ha ja länsiosiltaan se rajautuu Heisalantiehen. Björkuddenin rakennettua niemeä lukuun ottamatta koko alue on hoidettua talousmet-sää. Peltoa ei alueella ole. Alueella tai sen lähiympäristössä ei ole luonnonsuojelualueita tai suojeltuja luontokohteita.

Kasvimaantieteellisesti alue kuuluu hemiborealiseen vyöhykkeeseen, jota myös tammi-vyöhykkeeksi kutsutaan. Tammi-vyöhykkeelle tyypillisiä ympäristöjä ovat jalopuulehdot sekä runsaslajiset niityt. Tutkimusalueella ei ole jalopuulehtoja eikä niittyjä, mutta yksittäisiä tammen (*Quercus robur*) taimia alueella kasvaa. Pähkinäpensaita ei alueella kasva.

Yleiskuva alueen keskiosasta

3. Tulokset

3.1 Alueen yleiskuvaus

3.1.1 Alueen luontotyypit ja kasvillisuus

Björkuddenin rakennettua niemeä lukuun ottamatta koko alue on talouskäytössä olevaa metsää. Valtapuusto koostuu männystä (*Pinus sylvestris*) ja kuusista (*Picea abies*), mutta Björkuddenin talojen lähellä on myös rauduskoivuvaltainen (*Betula pendula*) metsäkuvio ja tällä alueella kasvaa myös jonkin verran tervaleppää (*Alnus glutinosa*). Kookkaita tervaleppiä kasvaa myös Heisalantien varressa niemen kärkeen johtavan tien risteysalueella. Puuston ikä vaihtelee alueen länsiosan nuoresta männiköstä alueen eteläosan varttuneeseen metsään. Alueella kasvaa yksittäisiä vanhoja puita, mutta varsinaista vanhaa metsää ei alueella ole. Suuri osa alueen metsäkuvioista on harvennettu ja erityisesti alueen etelärantaan ja pohjoisrantaan rajoittuvat metsäkuviot ovat harvapuustoisia. Pensaskerros on alueella niukkaa ja koostuu puiden taimista, katajista (*Juniperus communis*) ja muutamista virpapajuista (*Salix aurita*). Metsätyyppi on alueella pääosin mustikkatyypin tuoretta kangasta, mutta kallioisilla alueilla on myös puolukkatyypin kangasta. Aluskasvillisuuden valtalajiston muodostavat mustikka (*Vaccinium myrtillus*), puolukka (*Vaccinium vitis-idaea*), kanerva (*Calluna vulgaris*) ja metsälauha (*Deschampsia flexuosa*). Myös sananjalka (*Pteridium aquilinum*) muodostaa alueella paikoin laajoja kasvustoja. Harvennetulla alueella kasvillisuudessa näkyy paikoin pioneeri-vaikutus mm. metsäkastikan (*Calamagrostis arundinacea*) runsautena. Lähellä Björkuddenin talousrakennuksia puusto on lehtipuuvaltaista ja aluskasvillisuus heinävaltaista. Ilmeisesti tämä alue on entistä niittyä tai laidunta, joka on kuitenkin jo vuosikymmeniä sitten metsittynyt. Aluskasvillisuudessa kasvaa edelleen jonkin verran niittylajistoa kuten ahomansikkaa (*Fragaria vesca*), harakankelloa (*Campanula patula*) ja nurmilauhaa (*Deschampsia cespitosa*).

Koko metsäalueella on jonkin verran lahopuuta, kuten pystykeloja, vaikka suurin osa tuulenkaadoista on alueelta kerätty. Alueen eteläreunalla on muutamia kuusia maapuina, jotka kannattaa alueelle jättää. Alueella on myös muutamia kolopuita.

Aluen metsät ovat talousmetsäkäytössä

Rantavyöhyke on koko tutkimusalueella kapea. Alueen pohjois- ja itäranta ovat kallioisia ja silokalliot laskevat veteen ilman rantakasvillisuuden vyöhykkeisyyttä. Muutamien kohdoin rannassa on pieniä kivikoita. Alueen eteläranta on pääosin matalaa ja rantaa reunustaa kapea, epäyhtenäinen järviruokoreunus. Puuston ja vesirajan väliin jää muutamien paikoin pieniä vain muutaman neliön kokoisia rantaniittyliakkuja, joissa kasvilajiston kuuluu mm. suolavihvilä (*Juncus gerardii*), ketohanhikki (*Potentilla anserina*), meripunanata (*Festuca rubra* var. *arenaria*) ja ruokohelvi (*Phalaris arundinacea*). Laajempia rantaniittykuvioita ei alueella ole. Etelärannan edustan järviruokovyöhyke on melko harvakasvuista ja alueella tuskin pesii ruovikoiden lintulajeja. Haitallisista vieraslajeista alueella kasvaa jättipalsamia. Heisalantien varteen sijoittuvassa esiintymässä (karttaliite 1) kasvoi satoja jättipalsameja noin kahden aarin alueella. Lajia havaittiin yksittäin myös Heisalantien varressa tutkimusalueen ulkopuolella. Kurtturuusua ei alueen rannoilla havaittu.

3.1.2 Erityiskohteet

Metsälain 10 § mukainen erityisen tärkeä elinympäristö (Avokallio)

Alueen länsiosassa, lähellä Heisalantietä on kaksi puutonta tai niukkapuustoista avokalliota, jotka täyttävät Metsälain 10 § mukaiset määritelmät erityisen tärkeästä elinympäristöstä (kallio). Alueella on pieniä avokallioliakkuja, joiden ympärillä kasvaa hieman vanhempia mäntyjä ja notkelmissa myös kuusia. Erityisen vanhaa puustoa ei alueella kuitenkaan esiinny. Pensaskeroksessa kasvaa jonkin verran huonokuntoisia katajia. Kallioketoja ei alueella ole, ja kalliopaljastumat ovat poronjäkälien (*Cladonia*) ja sammalten peittämiä. Kallioiden niukka putkilokasvilajistoon kuuluu vain kanerva, puolukka, metsälauha, kallioimarre (*Polypodium vulgare*), ahosuolaheinä (*Sedum acre*) ja muutama isomaksaruoho (*Sedum telephium*). Kallioiden kenttäkerros on hyvin säilynyt ja alueella on näyttäviä poronjäkälakasvustoja.

Metsälain 10 § mukainen erityisen tärkeä elinympäristö (suolaikku)

Metsälakikallioiden eteläpuolella on kallioiden väliseen notkelmaan syntynyt pieni soistuma. Kapea suolaikku on vain muutaman metrin levyinen ja pituudeltaan noin 20 metriä. Koko suolaikkua peittää rahkasammalkerros. Putkilokasvilajisto on kohteella niukkaa ja suolajistoon kuuluu mm. tupasvilla (*Eriophorum vaginatum*), harmaasara (*Carex canescens*) sekä jokapaikansara (*Carex nigra*)

Alueella on kaksi metsälain suojelemaa kalliota

Alueen pohjoisosan harvapuustoista männikköä

Metsittyynyttä entistä niittyä tai laidunta lähellä Björkuddenin tyveä

4. Yhteenveto

Tutkimusalueella ei ole Luonnonsuojelulain 29§ mukaisia suojeltavia luontotyyppisiä. Myöskään Vesilain (Vesilaki 587/2011) tarkoittamia suojeltavia pienvesiä ei alueella ole, kuten ei myös uhanalaisia luontotyyppisiä (Kontula ym 2018). Metsälain 10 § mukaisia erityisen arvokkaita elinympäristöjä on alueen länsireunassa, jossa kaksi kalliokohdetta ja suolaikku tulee jättää maankäytön ulkopuolelle. Paraisten alueella ei esiinny ole liito-oravia, eikä alueen rantavyöhyke sovellu viitasammakoiden kutupaikaksi. Lepakoille sopivia talvehtimipaikkoja, kuten luolia tai syviä louhikoita ei alueella ole. Alueella ei ole pysyvän pesän rakentavien petolintujen pesiä. Alue kuuluu merikotkan laajaan saalistusreviiriin, mutta lajille erityisen tärkeää saalistusaluetta ei tutkimusalue ole. Alueella ei ole perinnebiotooppeja, eikä vanhaan asutukseen viittaavaa kasvilajistoa havaittu. Haitallisiin vieraslajeihin kuuluva jättipalsami on levinnyt alueelle.

Alueen laajin ruovikko sijaitsee alueen eteläreunalla

Pieni suopainanne alueen länsireunalla

5. Lähteet ja kirjallisuus

- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 -luontotyyppiopas. Ympäristöopas 46, 2. korj. painos, Suomen ympäristökeskus, Helsinki.
- Geologian tutkimuskeskus GTK 2018. Maaperäkartta 1:20 000/1:50 000 ja kallioperäkartta 1:200 000. <http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara>
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. ja Syrjänen, K. (toim.). 2009. Suomen uhanalaiset sammalet. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Ympäristöopas. 347 s.
- Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M. & Virolainen, E. 2002: Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja (No 4). 142 s. BirdLife Suomi. Suomen ympäristökeskus
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehtikustannus. Tapio. Hämeenlinna.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005: Suuri pohjolan kasvio. Tammi. Helsinki.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.
- Ryttäri, T. & Kettunen, T. 1997: Uhanalaiset kasvimme. – Suomen Ympäristökeskus. Kirjayhtymä Oy. Helsinki.
- Ryttäri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. 2012 (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. Tammi, Helsinki
- Sierla L., Lammi, E., Mannila, J. ja Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö -sarja, nro 742. Ympäristöministeriö, Helsinki 2004. 113 s.
- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA -menettelyssä ja Natura -arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus.
- Valkama, Jari, Vepsäläinen, Ville & Lehikoinen, Aleks 2011: Suomen III Lintuatlas. – Luonnon-tieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. <http://atlas3.lintuatlas.fi>. ISBN 978-952-10-6918-5. Sähköinen versio.

6. Liitteet

Karttaliite 1. Tutkimusalue ja metsälakikohteiden sijainti sekä jättipalsamiesiintymän sijainti.

